

E-mental Health in de praktijk

Voordat een zorgverlener in de praktijk met e-mental health aan de slag gaat, is het van belang dat hij of zij kennis neemt van de juridische, ethische en veiligheidsaspecten die hierbij een rol spelen. Om die reden zal in dit thema “e-mental health toepassingen in de praktijk” nader ingaan op de onderwerpen informatieveiligheid, ethiek en recht.

E-mental health en ethiek

Wanneer e-mental health wordt ingezet bij een cliënt dan is het van groot belang dat dit op een ethisch verantwoorde manier gebeurt. Er is wereldwijd veel discussie over de manier waarop er op een ethisch verantwoorde manier met e-mental health kan worden gewerkt. De constant voortschrijdende techniek speelt bij deze discussie een belangrijke rol: ethische kwesties die eind vorige eeuw relevant waren, zijn nu soms minder zwaarwegend geworden doordat technische toepassingen snel zijn ontwikkeld en aan veel verandering onderhevig zijn. Kate Antony en DeeAnna Merz Nagel (beiden psychotherapeut en oprichters van het Online Therapy Institute) hebben een aantal ethische basisprincipes geïntroduceerd die overwogen dienen te worden alvorens met e-mental health te gaan werken. Hierbij hebben zij zich gebaseerd op de hoofdthema's die gangbaar zijn voor de meeste gepubliceerde richtlijnen en ethische standpunten vanuit de grote beroepsverenigingen en vakorganen. Hieronder wordt een beperkt overzicht gepresenteerd van deze ethische basisprincipes. Voor een volledig overzicht wordt verwezen naar het boek 'Therapie Online' van Anthony & Nagel (2013).

Ethisch kader voor het gebruik van technologie in de ggz

Volgens Anthony en Merz Nagel dient een hulpverlener zich altijd ten minste aan de volgende standaarden te houden, om op een ethisch verantwoorde manier met e-mental health te werken:

- De hulpverlener heeft voldoende begrip van technologie. Dit betekent dat hij of zij moet weten hoe gebruik te maken van gecodeerde diensten, hoe back-ups kunnen worden gemaakt, hoe wachtwoorden beveiligd kunnen worden etc.
- Hulpverleners werken binnen hun vakgebied. Dit betekent dat hulpverleners op de hoogte zijn van grenzen en beperkingen van hun specifieke discipline. Zo is het niet de bedoeling dat een carrièrecoach psychotherapeutische diensten aan gaat bieden via internet.
- Hulpverleners zoeken opleiding, kennis en toezicht: Het bijhouden van vakkennis is van belang om zorg te kunnen leveren die kan worden gezien als 'best practice'. Dat geldt ook voor het werken via e-mental health.
- Hulpverleners tonen relevante informatie op website: Voor een cliënt moet het eenvoudig zijn om zakelijke contactgegevens en opleidingsgegevens te achterhalen van zijn of haar hulpverlener, ook als de zorg volledig via e-mental health verloopt.
- Hulpverleners hebben eerst een intake procedure. Dit kan zowel face-to-face als online gebeuren. De aanwezigheid van een intakeprocedure is o.a. van belang om in te schatten of de cliënt geschikt is voor e-mental health.

- Hulpverleners bieden een informed consent proces aan. Op de website van de hulpverlener dient duidelijke informatie te staan over de gang van zaken, de voordelen van e-mental health en de eventuele risico's. Cliënten moeten de mogelijkheid krijgen om middels een vinkje aan te geven dat ze deze informatie hebben doorgenomen.

E-mental health en recht

Iedere hulpverlener heeft tijdens zijn of haar werk met wet- en regelgeving te maken. Dat geldt ook voor hulpverleners die met e-mental health werken. Momenteel is er nog geen specifieke wetgeving die het werken met e-mental health reguleert. Daarom wordt de wetgeving die van toepassing is op reguliere hulpverlening ook als richtinggevend beschouwd voor het werken met e-mental health. In het Handboek online hulpverlening wordt een overzicht gegeven van een aantal belangrijke wetten en regels in dit kader (Tilanus, 2013). Aan de hand van dat overzicht wordt hieronder een aantal voorbeelden van wetten en regels besproken. Voor een totaaloverzicht van wet- en regelgeving bij ICT in de zorg wordt verwezen naar het boek 'Wet- en regelgeving in de zorg' van het Nictiz.

Wet op de geneeskundige behandelovereenkomst (WGBO)

De Wet op de Geneeskundige Behandelingsovereenkomst (WGBO) is van toepassing op alle BIG-geregistreerde hulpverleners zoals GZ-psychologen en psychotherapeuten. In de WGBO zijn de rechten en plichten vastgelegd die een rol spelen in de behandelovereenkomst tussen hulpverleners en patiënten. De behandelovereenkomst is een overeenkomst die automatisch ontstaat wanneer een BIG-geregistreerde zorgverlener medische of psychologische hulp biedt aan een patiënt. Dit is ook het geval wanneer het gehele behandelcontact via e-mental health verloopt. Verplichtingen die daarbij horen zijn bijvoorbeeld de geheimhoudingsplicht en de plicht om zorg te dragen voor een goede informatiebeveiliging. De Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) hebben aangegeven NEN-7510 norm te hanteren bij het toetsen van de vraag of zorginstellingen de juiste maatregelen treffen voor invoering en handhaving van adequate informatiebeveiliging. Dit betekent overigens niet dat een organisatie per se het NEN-7510 kwaliteitsmanagementsysteem hoeft te gebruiken. Ook als het beveiligingsniveau dat de NEN-7510 voorschrijft op een andere manier wordt bereikt is dit toegestaan.

Wet Bescherming Persoonsgegevens

In de Wet Bescherming Persoonsgegevens (WBP) staan voorschriften over de verwerking van persoonsgegevens van burgers, ongeacht of dit op papier of elektronisch plaatsvindt. De WBP regelt onder andere welke persoonsgegevens mogen worden bewaard, voor welk doel, voor hoelang en wie inzage mag hebben in de persoonsgegevens. Wanneer e-mental health wordt toegepast worden vaak de IP-nummers van cliënten opgeslagen alsmede email-adressen. Om die reden is er een meldingsplicht bij het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) wanneer persoonsgegevens worden verzameld door de toepassing van e-mental health. Een uitzondering hierop geldt voor dossiers die gedekt worden door de WGBO doordat er een BIG-geregistreerde hulpverlener bij betrokken is als behandelaar.

Richtlijn medische hulpmiddelen

Deze wet is onder andere van toepassing op software met een medisch doel en die zelfstandig een diagnose,

monitoring of behandeling uitvoert. De wet zegt dat dit soort software geprogrammeerd moet zijn volgens een gestructureerd ontwikkelproces dat aan bepaalde eisen voldoet. Ook staat in de wet beschreven dat er documentatie moet zijn met een risico-analyse, de technische werking en het bedoelde gebruik. Ook moet er een handleiding beschikbaar zijn die aan bepaalde eisen voldoet. Deze hele documentatie moet aangeleverd worden bij de Inspectie voor de Gezondheidszorg. De richtlijn medische hulpmiddelen is niet van toepassing op software die slechts een hulpmiddel is bij een diagnose of behandeling door een hulpverlener. De software moet deze handelingen dus echt zelfstandig uitvoeren. Zo is de richtlijn medische hulpmiddelen wél van toepassing op online geautomatiseerde zelfhulp cursussen, maar niet op online dagboeken of educatiemateriaal dat is bedoeld om als onderdeel van een regulier behandeltraject te worden ingezet.

Literatuur

Anthony, K. & Nagel, D. M. (2013). *Ethische overwegingen*. In Anthony, K. & Nagel, D. M. (Ed.), *Therapie Online. Een praktische gids voor hulpverleners*. Tiel: Lannoo.

Bennett, K., Bennett, A. J., & Griffiths, K. M. (2010). *Security Considerations for E-Mental Health Interventions*. *Journal of Medical Internet Research*, 12(5), e61. <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/21169173>

Foster, B., & Lejins, Y. *Ehealth Security Australia: The Solution Lies with Frameworks and Standards*. *Proceedings of the 2nd Australian eHealth Informatics and Security Conference, held on the 2nd-4th December, 2013 at Edith Cowan University, Perth, Western Australia*. <http://ro.ecu.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1010&context=aeis>

Kissel, R., Regenscheid, A., Scholl, M., & Stine, K. *Guidelines for Media Sanitization*. Geraadpleegd op 14-4-2016, van <http://nvlpubs.nist.gov/nistpubs/SpecialPublications/NIST.SP.800-88r1.pdf>

Nictiz. *Wet- en regelgeving in de zorg: Een overzicht voor ICT en eHealth*. Geraadpleegd op 14-4-2016, van http://www.sre.nl/nl?cm=439%2C498&mf_id=1909

Tilanus, W. (2013). *Veiligheid*. In F. Schalken (Ed.), *Handboek online hulpverlening*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Shaw, H. E., & Shaw, S. F. (2006). *Critical ethical issues in online counselling: assessing current practices with an ethical intent checklist*. *Journal of Counseling & Development*, 84, 41-53.

